IL-BIDWI

FOLJU MAĦRUĠ DARBA FIX-XAHAR MID-DIPARTIMENT TAL-BIEDJA

EDITUR: C. ZAMMIT-MARMARA', M.B.E.

Nru. 98 OTTUBRU, 1947. Nru. 98

L-AĦĦAR TISLIMA TA' L-EDITUR

MITA FL-1919 FETTILLI NOĦROĠ GĦALL-EWWEL DARBA FOLJU TAĦT L-ISEM TA' "IL-BIDWI", JIENA KELLI L-ĦSIEB U X-XEWQA QAWWIJA LI NĠIB 'IL QUDDIEM IL-BIEDJA TAL-PAJJIŻ LI MA KIENET XEJN MIEXJA MAŻ-ŻMIEN, U FL-ISTESS ĦIN BIEX NAGĦTI F'IDEJN IL-BDIEWA TAGĦNA QARI TAJJEB LI JHEĠĠIĠHOM F'SENGĦATHOM U JGĦINHOM FI ĦWEJJEĠ OĦRA ILLI HUMA JSIBU TA' GĦAJNUNA JEKK IKOLLHOM BŻONN IHALLU X-XTUT TA' DAWN IL-GŻEJJER BIEX JAQILGĦU L-GĦIXIEN TAGĦHOM F'PAJJIŻI OĦRA. "IL-BIDWI" KIEN APPREZZAT ĦAFNA MILL-AWTORITA' TA' L-EMIGRAZZJONI, U KIEN UKOLL JINQARA FIL-PAJJIŻI KOLLHA FEJN JINSABU MXERRDA ĦUTNA L-MALTIN.

Flimkien ma' kitba oħra li kont noħroġ mita sewwa sew kelli 15-il sena, "Il-Bidwi" kien iħajjar lill-bdiewa li ma jafux jaqraw biex jitgħallmu l-iskola. Il-progress tal-biedja mad-dinja kollha kien miexi bil-ħeffa, fil-waqt li f'artna kien għadu ħafna lura. Kif kulħadd jaf, jekk il-biedja kienet tibqa' lura mhux biss kienet tkun ta' ħsara lill-pajjiż, imma l-bidwi tagħna kien ukoll isib ruħu bil-bosta lura minn bdiewa oħra mita jemigra. Tabilħaqq, tfal tal-kampanja kienu wkoll ifittxu l-iskola, iżda l-biċċa l-kbira mita jispiċċaw mill-klassijiet ta' l-iskola ma kenux jinteressaw ruħhom iktar fit-tagħlim. B'hekk "Il-Bidwi" kien qiegħed jagħmel servizz kbir billi kien iġagħal-hom jinteressaw ruħhom fil-qari u fil-progress tal-biedja.

"Il-Bidwi" kien baqa' joħroġ sal-1931 b'ċirkulazzjoni ta' 7,000 kopja. Imbagħad bi ftehim mal-mejjet Avukat Ġużè Micallef, li kien Direttur tal-Biedja, "Il-Bidwi" kien waqaf mill-missjoni tiegħu biex jagħmel wisa' għall-"Melita Agricola", li kien sejjer joħroġ id-Dipartiment tal-Biedja. Iżda l-"Melita Agricola" wkoll waqfet wara ftit żmien, u l-bdiewa sabu ruħhom mill-ġdid mingħajr il-folju tagħhom!

Fil-bidu tal-1942, jiena ġejt imsejjaħ biex ngħin lill-Gvern fid-diffikultajiet illi l-gwerra tefgħet fihom lil pajjiżna, u għalhekk jiena deherli li, iżjed minn qabel, "Il-Bidwi" għandu missjoni iżjed kbira x'jagħmel! B'hekk dan il-folju, taħt id-Dipartiment tal-Biedja, reġa' ra d-dawl fi ħruġ l-1942.

Jiena ma iniex fi ħsiebni li noqgħod insemmi hawnhekk il-ġid kbir li għamel dan il-folju fi żmien il-gwerra. Dan ġie msemmi iżjed minn darba minn kittieba oħra. In-numru ta' kopji li għall-bidu kienu 500, issa żdiedu f'ċirkulazjoni ta' 5,000 kopja, u kieku l-Gvern ikun jista' jżid iċ-ċirkulazzjoni tiegħu, it-talb għalih kiber iżjed minn sena 'l hawn.

Għall-ġid ta' pajjiżna u tagħhom stess, il-bdiewa għandhom iżommu ruħhom imgħarrfin bil-progress li qiegħed isir fis-sengħa tagħhom mad-dinja kollha. Jiena nħoss li għandi nagħti twiddiba waħda, iżda serja, lill-bdiewa kollha biex ma jħallu l-ebda ħaġa tifridhom minn xulxin. IL-GHAQDA FIHA L-FORZA. FLIMKIEN TIMXU, JEKK TINFIRDU TINQERDU. Ftakru wkoll illi fid-dinja ma hemm l-ebda ħaġa wieqfa. Jekk ma timxix 'il quddiem allura tmur lura!!!

Fis-seklu li aħna fih, il-bniedem għaraf, bil-għajnuna t'Alla, jikkontrolla l-art, l-ajru u l-baħar. Huwa vvinta ajruplani li jivvjaġġaw minn pajjiż għall-ieħor b'ġiri li ma jitwemminx. Vapuri ta' kobor immens li jaqsmu l-ibħra fi żmien wisq inqas milli kienu jaqsmuhom ftit snin ilu. Bis-saħħa ta' l-invenzjoni tar-radju, il-bniedem jista' l-lum jisma' f'daru stess l-istazzjonijiet tad-dinja kollha, u jista' wkoll jibgħat ritratti bit-telegrafu mingħajr fili. Huwa jista' jitkellem ukoll minn daru mal-qraba u ħbieb tiegħu li jinsabu f'artijiet oħra. Il-bniedem sab mezz biex jieħu minn taħt l-art żejt u faħam biex bihom iħaddem il-fabbriki kolossali li għamel, u tgħallem ukoll iħaddem l-atomu li jista' jservi ta' ġid immens jew inkella ta' qirda ta' l-umanità. Il-bniedem il-lum, bis-saħħa ta' l-istudju, kiseb tant kumditajiet, li kienu jġibu għira lir-renjanti u l-prinċpijiet ta' l-imgħoddi.

B'danakollu, bl-invenzjonijiet sbieħ kollha, il-biedja baqgħet u tibqa' dejjem il-qofol tad-dinja. Jekk il-biedja tiġi abbandunata, l-invenzjonijiet kollha li saru u li għad isiru kollha jerġgħu lura għat-trab li minnu ġew.

Jiena wasalt biex nitlaq il-kariga tiegħi mal-Gvern u għalhekk nitlaq ukoll ix-xogħol tiegħi bħala Editur ta' dan il-folju. Fiż-żmien li jiena mexxejt dan il-ġurnal, għamilt ħilti kollha biex inqiegħed f'idejkom qari tajjeb u meħtieġ għall-ġid tagħkom, tal-biedja tagħna u tal-pajjiż. Issa dan l-artikolu jservi bħala l-aħħar tislima tiegħi lill-qarrejja kollha ta' dan il-folju. Jiena nittama li l-missjoni li għalih ħriġt dan il-ġurnal titkompla mid-Dipartiment tal-Biedja bl-istess imħabba u ħrara li ġagħlitni noħroġ l-ewwel darba dan il-folju għalikom.

Ma nistax nagħlaq dawn l-aħħar kelmtejn tiegħi mingħajr ma nirringrazzja minn qalbi lil dawk kollha li f'dawn l-aħħar ħames snin tawni għajnuna tajba bil-kitba tagħhom, kif ukoll lil dawk il-ħbieb li dejjem inkoraġġewni biex inkompli dan ix-xogħol tiegħi. Il-kooperazzjoni li wrew miegħi ma ninsiha qatt.

Bl-isbaħ xewqat għall-futur tagħkom, insellmilkom minn qalbi: IS-SLIEM GHALIKOM!

C. ZAMMIT-MARMARA'.

IL-PESTA TA' L-IFRAT

Biex id-Dipartiment tal-Biedja jrażżan kemm jista' jkun it-tixrid tal-pesta ta' l-ifrat, waqqaf għal ftit żmien it-tagħmir tal-bhejjem kollha ta' l-ifrat, nagħaġ u mogħoż fil-post tat-tagħmir li għandu l-Gvern fit-telgħa ta' Ħal Luqa.

Il-ħnieżer u l-fniek jistgħu jibqgħu jittieħdu għat-tagħmir bħal qabel.

BEJGĦ TA' ŻRIERAGĦ U XTIELI

Iż-żrieragħ u xtieli li kienu jinxtraw mill-Kjosk tad-Dipartiment tal-Biedja li kien hemm barra Putirjal, qegħdin issa jinbiegħu mill-kamra li hemm mat-Tijatru Rjal, South Street, il-Belt, fuq il-parapett.

L-Industrija tal-Produzzjoni taż-Żerriegħa

C. ZAMMIT-MARMARA', M.B.E.

MITA tersaq fuq il-mejda għall-ikel, jew inkella mita tmur tixtri l-ħaxix jew tkun iddur xi dawra s-suq, inti tara kwalitajiet ġodda ta' ħaxix u ta' frott li ma kenux magħrufa fi żmien nannietna. Dawn il-kwalitajiet differenti, tal-frott, ħxejjex u fjuri, insibuhom il-lum għaliex il-bniedem tgħallem iħaddem ix-xjenza fuq dawn il-ħwejjeġ u b'hekk qiegħed itejjeb il-kondizzjonijiet tal-ħajja tagħna. Fil-produzzjoni tal-ħxejjex, frott u fjuri ġodda, tidħol ix-xjenza magħrufa bħala "mendeliżmu", li nafuha bis-saħħa ta' Gregor Mendel, li kien Patri minn Brunn—żagħżugħ ta' intelliġenza kbira. Mendel twieled fil-1822, u għamel żmienu jistudja t-tnissil u d-dakkir tal-pjanti. Huwa ħareġ l-ewwel kitba tiegħu fuq dan is-suġġett fil-1865, iżda dak iż-żmien il-kitba tiegħu ma tantx għamlet effett u ma kienx qabel il-bidu tas-seklu li aħna fih, jiġifieri 18-il sena wara l-mewt tiegħu, illi x-xjenzjati (il-Bijoloġisti), bdew jifhmu x'ġid kbir jista' jinkiseb, u kemm kienu ta' importanza kbira għal l-umanità, l-istudju li kien għamel Mendel fil-ġnien tiegħu stess.

Mendel għamel tkixxif fuq it-tnissil tal-ħxejjex, u bħala bażi għall-esperimenti tiegħu kien għażel il-pjanta tal-piżelli. Huwa kien dakkar pjanta tal-pieżlli ta' razza għoljin ma' piżelli oħra ta' razza baxxa. Iż-żerriegħa ta' dawn il-pjanti hekk imdakkra, tagħti pjanti għoljin biss, iżda meta Mendel kien iħalli dawn il-pjanti għoljin tat-tieni ġenerazzjoni jerġgħu jiddakkru bejniethom, iżżerriegħa tagħhom kienet tagħti proporzjon ta' tliet pjanti għoljin għal kull waħda baxxa. Il-ġenerazzjonijiet li kienu jittieħdu wara kienu juru illi, miż-żerriegħa tal-pjanti baxxi kont tieħu pjanti baxxi b'xi karattri oħra tal-pjanti għoljin, fil-waqt illi ż-żerriegħa tal-pjanti għoljin li kienu hekk imnisslin, jibqgħu jagħtu tliet pjanti għoljin għal kull waħda baxxa. Dan kien studju ta' siwi kbir, li għalkemm fi żmien Mendel l-importanza tiegħu ma ġietx magħrufa, i..m dan l-istudju xtered m'hux biss fuq il-pjanti imma wkoll fuq l-annimali.

Kumpaniji kbar taż-żerriegħa f'kull parti tad-dinja qegħdin ikomplu dan l-istudju bil-ħrara, u, bis-saħħa ta' dan l-istudju, id-dinja qiegħda tgawdi ħafna xorta ta' ħxejjex, frott u fjuri. Jeħtieġ iżda nifhmu, illi l-istudju li tiegħu ta l-bidu Mendel, ma jieqafx filli wieħed ibiddel il-lewn, l-għamla, it-togħma, id-daqs, jew iż-żmien li fih jilħqu l-ħxejjex, frott jew fjuri. Iżda l-istudju qiegħed jitkompla biex dawn id-djar taż-żerriegħa jagħtu prodotti li jkunu jifilħu għall-mard, għan-nixfa u għal ħafna għawġ ieħor li l-pajjiżi tad-dinja jiltaqgħu magħhom. Minn dak li fissirna dwar l-esperimenti sempliċi li Mendel kien jagħmel fuq il-piżelli, wieħed jista' jieħu idea, ħafif ħafif, ta' kemm trid żmien biex wieħed jikseb xi ħaġa ġdida. Bosta snin minn xi daqqiet igħaddu sakemm Kumpanija tikseb biżżejjed żerriegħa ta' xi ħaġa ġdida biex tkun tista' tbigħ minnha fis-suq, u minn hekk naraw il-għala, żerriegħa ta' xi ħaġa ġdida tkun għall-ewwel tiswa ħafna flus.

Minn dan li għedna sa issa wieħed jista' jara illi l-Industrja taż-żerriegħa hija, fiha nfisha, industrja kbira speċjalizzata li ġġib magħha ġid kbir fil-pajjiż u ttejjeb il-prodotti tar-raba' u tal-ġonna.

TITJIB FIL-PRODOTTI

Jiena nista' napprezza iżjed ix-xogħol interessanti u ta' ħtieġa li jagħmlu l-Kumpanija ta' l-Industrja tal-Produzzjoni taż-Żerriegħa, għaliex qabel il-gwerra kont nagħmel vjaġġi ta' studju, u kelli l-pjaċir nara ħafna xogħol isir f'bosta artijiet ta' l-Ewropa—esperimenti fir-raba', xogħol fit-testing rooms u testing grounds, it-tindif taż-żerriegħa bil-makni u l-għażla bl-idejn li hu xogħol tabilħaqq interessanti—u kelli wkoll l-unur li nippresiedi fir-Raba' Sessjoni tal-Kongress Internazzjonali ta' l-Ortikultura li sar f'Berlin fl-1938—l-ikbar Kongress ta' l-Ortikultura li qatt sar fid-dinja, u li fih ħadu parti 52 nazzjon.

Ma' kull parti tad-dinja jinsabu minn dawn il-kumpaniji taż-żerriegħa, iżda dan ma jfissirx illi kull pajjiż jista' jipproduċi ż-żerriegħa kollha li jrid. Tant hu hekk li aħna nsibu li ħafna minn dawk l-artijiet li għandhom industrja taż-żerriegħa jġibu xi varjetajiet ta' żerriegħa minn pajjiżi barranin.

Għalkemm il-bidwi tagħna kien iżomm sa mill-eqdem żmenijiet żerriegħa minn tiegħu stess, il-koltivazzjoni tal-pjanti għaż-żerriegħa bħala industrija fil-Gżejjer tagħna rat it-twelid tagħha fit-tmiem ta' l-1942. Li l-bidwi tagħna kien iżomm żerriegħa minn tiegħu kienet ħaġa sabieħa, għal dak iż-żmien, iżda billi l-biċċa kbira ta' din ma setgħetx tinżamm skond kif titlob ix-xjenza, il-prodotti kienu ftit jew wisq jiddeterjoraw, u allura l-għamla, il-qawwa, il-lewn, u bosta karattri oħra tal-pjanta jintilfu biż-żmien, u allura mhux biss illi l-prodotti ma jibqgħux kif ikunu oriġinalment, iżda talli dan iġib ukoll nuqqas fil-produzzjoni tal-pajjiż bħal ma ġa fissirtilkom. Ukoll mita żerriegħa tinżamm bil-għaqal, jinħtieġ li wieħed joqgħod attent li din ma tiddakkarx minn pjanti oħra fil-qrib.

Biex id-dinja timxi 'l quddiem fiċ-ċivilizzazzjoni tagħha jeħtieġ biedja mibnija fuq sisien sodi. Din hi ħaġa li fiha jaqblu l-għorrief tad-dinja kollha. L-ebda ħaġa ma hi hekk meħtieġa għall-Agrikoltura daqs il-produzzjoni taż-żerriegħa —żerriegħa tajba, żerriegħa ta' prodotti ġodda , li jifilħu għall-mard u li jkunu iżjed għammielin. B'hekk il-pajjiż jista' jimxi 'l quddiem u jkollu żieda ta' produzzjoni ta' l-affarijiet kollha ta' l-ikel, kemm għall-bniedem kemm ukoll għall-annimali.

IKEL AHJAR U AKTAR TAJJEB

Kull industrja taż-żerriegħa li jkollha ħsieb tipproduċi xi ħxejjex ġodda, ikollha quddiemha ħafna ħsibijiet. Ingħidu aħna hi ma taħsibx biss biex tagħti lill-bidwi prodotti ġodda li jkunu iżjed għammelin jew isbaħ fil-għajn, iżda l-lum taħseb ukoll fil-konsumatur, jiġifieri f'min irid jiekol, u fil-mara tad-dar. Fit-tnissil ta' xi ħaġa ġdida wieħed jipprova dejjem jintroduċi xi ħaġa li trid inqas xogħol fil-kċina, barra milli trid tkun tajba iżjed.

Dan huwa wkoll fl-interess tal-bidwi, għaliex xejn ma jkun jiswa illi l-bidwi jkollu prodott għammiel u sabiħ jekk fis-suq ma jkunx imfittex. B'eżempju ta' dan nistgħu nsemmu l-fażola ħadra mingħajr ħajta. Bħallikieku, jiena żgur li l-ebda kok jew koka ma hi sejra tixtri kwalità ta' faożla oħra jekk kemm-il-darba tkun tista' ssib il-fażola ta' mingħajr ħajta li hi iżjed bnina, ma tridx xogħol biex tnaddafha, u ma ddejjaqx lil min jiekolha.

HTIEĠA TA' NISEL ĠDID

Bosta minnkom għadhom jiftakru dak il-bettieħ u d-dullieħ li jien kont introduċejt f'Malta u Għawdex wara l-gwerra l-oħra. Min ma jiftakarx dik id-dulliegħa b'qoxra ħadra skura u b'laħam lewndemm il-baqra li kont introduċejt jien fl-1921, u li għadha tinsab fis-suq sal-lum, għalkemm mhux bħal ma kienet. Qiegħed ingħid għal dik id-dulliegħa li malli tmur taqsamha tixpakka.

Iżda dawn il-lum kollha tilfu ħafna mill-karattri tagħhom — kollha ddeterjoraw,

(ikompli fil-faċċata 9)

L-Industrija tal-Produzzjoni taż-Żerriegħa

(ikompli mill-faċċata 2)

u jinħtieġ wieħed jerġa' jnissilhom. Dan qiegħed insemmih biss biex nuri x'jiġri mita żerriegħa tiddeterjora ruħha. Il-prodott jeħżien b'telf għall-bidwi, għal min jiekol u għall-pajjiż.

PROVI TA' ŻERRIEGĦA SAFJA

Biex tkun żgura miż-żerriegħa li tiġbor mill-kuntratti kif ukoll minn dik li tbiegħ, kull industrja taż-żerriegħa għandha t-"Testing Rooms" u t-"Testing Grounds". It-testing rooms iservu biex wieħed jipprova ż-żerriegħa u jara illi hija jkollha perċentaġġ kbir minnha li hi ħajja u tajba. It-testing grounds iservu biex fihom jiġu ippruvati kull xorta ta' żerriegħa ikkuntrattata. Dan isir billi jinżammu kampjun ta' kull żerriegħa li kull bidwi jkun tana mill-kuntratt. Din iż-żerriegħa meta jkun l-istaġun tagħha tiġi ippruvata biex wieħed ikollu mera sewwa ta' dak li jkun qiegħed isir, u biex, jekk xi dar minn barra tagħmel xi rimarka, aħna nkunu nistgħu nafu hux minnu. Kull kampjun ta' żerriegħa li nżommu jkollu referenza tan-numru talkuntratt u tal-bidwi li jkun tana dik iż-żerriegħa.

Ngħidu aħna jekk bidwi jkollu kuntratt għaż-żerriegħa ta' basal abjad u dan iħallat magħha żerriegħa tal-basal aħmar, dan kollu jinkixef fit-testing grounds, u permezz tar-referenza li jkollna, tkun tista' ssib malajr min għamel dan it-taħwid.

Dan, m'għandniex x'ingħidu, rari biex jiġri mhux hawn Malta biss imma lanqas f'pajjiżi oħra, iżda dan ix-xogħol ilkumpanija jkollha tabilfors tkompli tagħmlu biex tkun taf iż-żerriegħa tagħha x'inhi. Ingħidu aħna, jista' wieħed igorr—bħalma spiss jiġri—illi ż-żerriegħa ma nibtitx. Aħna permezz tat-Testing Rooms inkunu nafu illi ż-żerriegħa hija tajba, u allura jekk ma nibtitx ma kienx ħtija taż-żerriegħa iżda ta' xi ħaġa oħra.

KOBOR U GĦOŻŻA TA' L-INDUSTRJI

L-Industrja tal-Produzzjoni taż-Żerriegħa ġġib dejjem magħha żvilupp tajjeb tal-prodotti tar-raba' u ġid fil-pajjiż. Hija ħaġa li jafha kulħadd illi l-iżjed industrji importanti għal kull pajjiż huma l-industrji tal-Biedja u dawk li jiġu minnha, għaliex dawna jagħtu mill-art prodotti għall-esportazzjoni u jnaqqsu l-importazzjoni ta' l-affarijiet meħtieġa ta' l-ikel. Hawn Malta bħala industri ta' l-ewwel importanza għandna l-esportazzjoni tal-patata, l-esportazzjoni tal-basal, talkemmun u issa taż-żerriegħa. Dawn huma kollha industriji ta' min igħożżhom.

Il-produzzjoni taż-żerriegħa tippreżenta dħul ta' flus fil-pajjiż mingħajr ilbżonn li wieħed iġib minn barra l-materja prima, jiġifieri l-affarijiet li minnhom tintagħmel. Iżda barra minn dan hi tkun ta' ġid kbir lill-pajjiż billi tiżvilupp l-biedja u ttejjeb il-ħxejjex tal-pajjiż. Mita tiżvilupa u ttejjeb il-kwalità tal-ħxejjex hi tkun qed iżżid ukoll il-produzzjoni.

Ngħidilkom il-għala. Nieħdu b'eżempju l-mara tad-dar li marret is-suq jew għajtet lill-wieħed tal-ħaxix biex tixtri kabocċa. Din wara li tmiss il-qalba ta' xi ftit kabocċi li jkollha quddiemha tispiċċa biex tagħżel tnejn jew tlieta. Il-għala din il-mara xtrat tnejn jew tlieta? Għaliex hija ndunat illi l-qalba ta' dawn il-kabocċi hija ratba u allura waħda ma sservihiex għall-bżonnijiet tagħha. Nistħajjel wieħed igħid: mela jaqbel, għax flok kabocċa xtrat tnejn. Le. Ma hu xejn hekk.

Il-fatt li dik il-kabocċa hija ratba hi ta' telf lill-bidwi, lill-mara tad-dar, u lill-pajjiż.

Kabocċa ratba biex tikber fil-għalqa jinħtieġilha l-istess spejjeż, l-istess xogħol, u tieħu l-istess post fil-għalqa daqs kabocċa li tkun tiżen tliet radbiet iżjed minnha, u allura meta jiġi kultivat prodott bħal dan ikun ta' telf lill-bidwi, u lill-pajjiż. Żerriegħa tajba żżid il-produzzjoni ta' dik il-għalqa, jiġifieri fejn soltu jittieħed qantar jittieħdu allura erbat iqnatar jew iżjed.

ĊID GĦALL-BIDWI U L-KONSUMATUR

Issa nsemmu eżempju ieħor fejn l-industrja taż-żerriegħa żżid il-prodott għall-konsumatur: nieħdu l-ħass kabuċċat. Dan il-ħass kien dejjem imfittex fis-swieq tagħna iżda ftit ftit inqata'. Il-bidwi li jkollu kuntratt tal-ħass kabuċċat jista' meta l-ħassa tgħaqqad jaqta' l-qalba għas-suq u jħalli z-zokk li jerġa' jarmi mill-qalba frieghi taż-żerriegħa. B'hekk il-bidwi jkun qiegħed jieħu wiċċ ħass li fis-suq hu preferit, u fl-istess ħin jieħu wiċċ ta' żerriegħa. Il-konsumatur għandu l-privileġġ li jieħu ħass mill-aħjar u mingħajr zokk.

XI JFISSER KUNTRATT TAŻ-ŻERRIEGĦA

Fadalli ngħidilkom kif jikbru l-prodotti għall-produzzjoni taż-żerriegħa: Bħalma bosta minnkom jafu, meta l-bidwi jieħu kuntratt, aħna nagħtuh iż-żerriegħa li nkunu rċevejna minn barra mill-istess dar li tkun qed tagħmel il-kuntratt magħna. Din iż-żerriegħa aħna nsejħulha "stock seed". Hi ma tkunx miġbura bħaż-żrieragħ l-oħra li wieħed jixtri biex jieħu prodotti għas-suq.

Li stock seed li minnhom jikbru l-ħxejjex tal-kuntratti jkunu żerriegħa magħżula, minn prodotti magħżulin. Jiġifieri tkun żerriegħa mkabbra bil-kura u kultivata iżjed bil-kura. Din hija ż-żerriegħa li aħna nqassmulkom għall-kuntratti, u din tiġi ġdida kull sena.

Issa meta wieħed iġib quddiem għajnejh illi din iż-żerriegħa speċjali tiġi kull sena u li l-bidwi għandu ċans kull sena li jara dawn il-prodotti, allura ma jistax jonqos il-fatt li ġà semmejtilkom illi l-produzzjoni tal-pajjiż tikber u titjieb.

GĦINU DIN L-INDUSTRIJA ĠDIDA

Għal-lum jidhirli li għedtilkom biżżejjed biex nurikom l-importanza ta' l-industrja taż-żerriegħa flimkien ma' sħabha, l-industrja tal-patata u tal-kemmun. Dawn huma l-industrji primarji tal-pajjiż u jinħtieġ ngħinuhom u ngħożżuhom. M'għandniex x'in għidu, l-Industrja Maltija taż-żerriegħa ma għandhiex interess fl-esportazzjoni tal-patata jew tal-kemmun, u dana qiegħed insemmih apposta biex niftehmu sewwa. Biż-żmien insibu li l-industrja tal-produzzjoni taż-żerriegħa tgħin ħafna lill-industrji l-oħra sħabha.

Dawk il-bdiewa li jixtiequ jafu xi ħaġa, jiena pront biex nibgħat wieħed mill Inspectors tagħna, jew jekk jixtiequ nista mmur jiena stess, jew jekk jippreferixxu jiġu għandi jew jiktbuli.

AVVIŻI TAD-DIPARTIMENT

SELF TA' BTABAT IMNISSLIN MIR-RAZZA "SAANEN"

Is-Suprintendent tal-Qasam tal-Gvern, il-Għammieri, l-Marsa, jirċievi applikazzjonijiet minn għand dawk li jixtiequ jisselfu btbot malti mnissel mir-razza Saanen biex jinqdew bih għat-tagħmir. L-applikazzjonijiet iridu jaslu sal-15 ta' Ottubru, 1947.

BEJGĦ TA' ŻRAĠEN TAD-DWIELI AMERIKANI

Id-Dipartiment tal-Biedja jgħarraf illi għax-xahar ta' Jannar, 1948, ikollu żraġen tad-dwieli amerikani għall-bejgħ. Dawk li jkunu jridu jirreġistraw biex jixtru minn dawn iż-żraġen, għandhom jiktbu, iċemplu jew imorru:

MALTA: L-Uffiċċju tal-Ġonna Pubbliċi, 94a, Triq St. Anton, Attard (c. 4005).

GĦAWDEX: L-Uffiċċju tal-Biedja, Pjazza S. Franġisk, Rabat (Gozo 122).

Il-prezz huwa 3s.4d. il-mija.

BEJGĦ TA' GĦODOD TAL-ĠONNA LI MA GĦADHOMX TAJBA

Id-Dipartiment tal-Biedja jirċievi offerti sa nofs in-nhar tal-15 ta' Ottubru, 1947, għall-bejgħ *tale quale* ta' għodod tal-ġonna li ma għadhomx tajba. Dawn l-għodod jinsabu fl-Uffiċċju tal-Ġonna Pubbliċi, Attard, fejn wieħed jista' jarahom u mnejn wieħed jista' jikseb il-formola ta' l-offerta.

BEJGĦ TA' MAKNI TAD-DRIS U "TRACTORS"

Offerti issiġillati jiġu milqugħa mill-Uffiċċju tat-Teżor sa nhar it-Tlieta, 7 ta' Ottubru, 1947, sal-10 a.m., għax-xiri *tale quale* ta' tliet makni tad-dris u tliet "tractors" marka Fordson. Dawn il-makni u "tractors" jinsabu fil-Qasam tal-Gvern, l-Għammieri, il-Marsa, għal min irid jarahom, ma' tul il-ħinijiet ta' l-uffiċċju.

IL-ĦAXIX AĦDAR

Hija ħaġa magħrufa minn kulħadd illi l-ħaxix aħdar jagħti saħħa u enerġija lill-annimali kollha u jsebbaħ is-sfura tal-bajd tat-tiġieġ. Ħafna mill-bdiewa tagħna għandhom l-ilma u ma jagħmlux ħażin jekk jiżirgħu roqgħa mir-raba' tagħhom bin-nifel biex ikunu jistgħu jiksbu ħaxix aħdar kważi għal ma tul is-sena kollha. Hija ħaġa magħrufa illi n-nifel huwa sustanzjuż ħafna u jista' jibqa' jinħasad minnu minn sitta sa tmien snin.

IN-NEMEL U L-KAMLA

GHEDEWWA TAL-GONNA U TAD-DJAR

(J. Orlando-Smith)

FOST id-dwied u l-parassiti li l-aktar ikiddu lill-ġenniena u lill-mara tad-dar insibu lin-nemla u lill-kamla illi b'inkejja ta' kull trażżin li ġie ppruvat għall-kontroll tagħhom baqgħu jsaltnu u jiżdiedu, mingħajr ma l-bniedem qatt ma rnexxielu jeqridhom.

Ħafna mid-dwied u l-parassiti li jitfaċċaw fuq l-uċuħ minn żmien għal żmien instab rimedju għall-qerda tagħhom permezz tax-xjenza, iżda ma nistgħux ngħidu l-istess ħaġa dwar il-kamla u n-nemla. Sa mill-ibgħed żmenijiet il-bniedem ilu jitqabad ma' dawn iż-żewġ insetti, iżda b'danakollu huma baqgħu joktru u jwettqu l-ħsara tagħhom.

B'dan ma rridux infissru illi x-xjenzati taw ruħhom b'mirbuħa bħalkieku ma jistgħux isibu rkabtu biex irażżnu lin-nemla u lil kamla, iżda sa issa jidher illi b'inkejja ta' kull rimedju dawn għadhom qegħdin jiżdiedu. Sa ċertu pont id-D.D.T. irnexxa ħafna biex jikkontrolla lil kamla u huwa magħruf li meta wieħed iroxx minn dan li-nsettiċida fuq it-tapiti, ħwejjeġ, u fl-irkejjen tal-gwardarobbi u tal-kxaxen il-kamla ssibha aktar bi tqila biex tibqa' tiżgħed bħal ma kienet qabel. Dan l-aħħar ix-xjenzati ħabbru li b'taħlita ġdida li jkun fiha d-D.D.T. huma aktarx irnexxielhom isibu r-rimedju għall-qerda tal-kamla darba għal dejjem. Dan ir-rimedju ġdid ma jdumx ma jibda jiġi mibjugħ kummerċjalment u wara li jsir dan il-bniedem ikun jista' jaf jekk da[illegible] [illegible] ġdid f[illegible] ir-rimedju [illegible] [m]hux tassew dik is-setgħa li ħabbru x-[x]jenzati.

B'danakollu n-nemla hija magħduda bħala għadu aktar qalil. L-istint naturali tan-nemla li juri fiha għaqal li jgħaġġbek huwa magħruf minn kulħadd u t-tħabrik u l-ħidma tagħha jaslu saħansitra biex jegħilbu l-għerf li bih jinqeda l-bniedem kontra tagħha. Malli x-xjenza ssib rimedju, in-nemla tagħraf kif teħles minnu bil-għaqal tagħha. Qabel il-gwerra kienet instabet mistura mill-Ġappuniżi, li kienu jsejħulha "Nippon", u li din il-mistura kellha setgħa qawwija għall-qerda tan-nemel. Bi ħsara kbira għall-bniedem, din il-mistura ma għadhiex tidher aktar fis-suq. Xjenzati li kienu għarblu f'hiex kienet tikkonsisti din il-mistura sabu li kien fiha doża ta' piretru, li huwa velenu qawwi, u li n-nemel kienu jiġu mqarrqin mil-lixka li kienet tkun imħallta b'dan il-piretru, kienu jġorruha fil-bejtiet tagħhom biex jaħżnuha ma' l-ikel l-ieħor li kienu jiġbru u jitimgħu minnha liż-żgħar tagħhom. Wara ftit ħin il-piretru kien jagħmel tiegħu u joqtol bl-eluf il-kbar lin-nemel u lill-uliedhom.

Ma tinstabx aktar din il-mistura Ġappuniża u l-bniedem qiegħed jerġa' jiġi mkidd bħal qabel minn għadd ta' nemel li l-ħin kollu jattakkawlu l-ikel tiegħu, l-uċuħ u l-frottijiet li jkollu.

Il-maħluq jinsab f'taqbida l-ħin kollu ma' ħlieqa oħra li bilkemm tidher, bħalma hija n-nemla, u b'danakollu l-bniedem bil-għerf kollu tiegħu ilu minn sekli twal u għadu sa issa joħroġ tellief. Malli l-bniedem ikun deherlu li sab ir-rimedju għal din it-nitfa ta' ħlieqa, in-nemla mill-ġdid tħaddem il-għaqal tagħha u tistaħbielu f'xi bejtiet li jkunu mkejjen diffiċli biex tilħaqhom. Iżda t-tama tal-bniedem hija dik li għad jirbaħ u jnaqqas is-siwi ta' dak il-proverbju magħruf fl-ilsna tad-dinja kollha li jgħid: "Ħares lejn in-nemla, ja maħluq għażżien, u minnha tgħallem kif għandek tkun ħabrieki u għaref".

IS-SAJJETTI U T-TFAQQIS

Hawn ħafna jemmnu illi s-sajjetti u l-isparar ta' bombi jew ħsejjes oħra qawwija jagħmlu ħsara lill-bajd li jkun taħt il-qroqqa u li ħtija ta' dawn il-ħsejjes ħafna mill-bajd ifalli l-għaliex il-ġenerazzjoni tmut fil-bajda.

Din il-fehma teżisti wkoll barra minn Malta, iżda mill-esperimenti li saru minn nies tas-sengħa, instab li din hija fehma falza u li kem mis-sajjetti kif ukoll ħsejjes oħra qawwija ma għandhom l-ebda effett fuq it-tagħqida. Li kieku s-sajjetti jagħmlu ħsara lit-tagħqida, il-bajd fl-inkubaturi kien jiġrilhom l-istess ħaġa u l-bajd tal-għasafar selvaġġi, li ħafna minnu jfaqqas fl-agħar żmenijiet tal-maltemp ma kienx jirnexxi.

Jista' jagħti l-każ li s-sajjetti jeffettwaw xi ftit lil dik il-qroqqa li tkun għadha ma rzittatx biżżejjed fuq it-tagħqida, iżda meta l-qroqqa tkun f'waqtha, il-bajd ma jista' jiġi effettwat bl-ebda mod.

Dud fil-Griżmejn tal-Flieles

(*K. Vella Haber*)

IL-METODI moderni li qegħdin jużaw ħafna nies fit-trobbija tat-tjur tagħhom naqqsu għadd kbir ta' mardijiet li minħabba fihom kien ikollhom telf kbir. Fost dawn il-mardijiet li naqsu ħafna nistgħu nsemmu l-marda tal-griżmejn fit-tjur li kienet iġġiegħel lit-tiġieġ jibdew iħarħru sakemm fl-aħħar jifgaw u jinqerdu. Iżda għalkemm din il-marda naqset ħafna ma nistgħux ngħidu li ġiet meqruda għal kollox u għadha taħkem fejn ikun hemm kondizzjonijiet ħżiena, speċjalment fuq dawk t-tjur li jkunu miżmuma fuq art umda u f'imkejjen sħan iżżejjed.

Id-diżinfettar tal-gallinari, tal-kaxex u tat-tagħmir kollu li jkollhom it-tjur inaqqas ħafna l-periklu li din il-marda tista' tixtered, iżda l-aħjar u fuq kollox biex wieħed iżomm lit-tjur li jkollu f'saħħithom jaqbillu li jħallihom jirgħu fuq art nadifa u fil-beraħ meta jkollu fejn.

Il-flieles ma għandhom qatt jiġu mħollija jiġġerrew fuq l-istess art li fuqha kien hemm jirgħu t-tiġieġ u d-dundjani, il-għaliex dawn huma suġġetti ħafna għal din il-marda u jistgħu faċilment jagħtuha lill-flieles.

Nies tas-sengħa dan l-aħħar sabu illi r-rimedji li kienu qegħdin jużaw biex ifejqu l-mard tal-grieżem b'taħlita tat-turpentina ma kienx qiegħed ikollu dak l-effett mixtieq u t-tjur kienu qegħdin jimirdu u jmutu xorta waħda. Il-bajd ta' dan il-parassita li jġib din il-marda għandu ħila jinħeba taħt il-ħamrija għal żmien twil u joħroġ meta jkun jidhirlu li l-ħin ikun f'waqtu sabiex jattakka lil dawk it-tjur li jkunu qegħdin jirgħu fuq din il-ħamrija umda u sħuna żżejjed.

Malli tara li xi tjur milli għandek ikunu qegħdin ibatu bi griżmejhom, aqbadbadhom u warrabhom għalihom. Ħallat soluzzjoni ta' parti waħda sulfat ma' żewġ partijiet żejt tal-kittien u bellgħa erba' qtari minn din it-taħlita lil kull tajra li jkollok marida. Din it-taħlita tista tbellagħha lit-tjur permezz ta' pompa żgħira bħal dik li timla' l-*fountain pen* biha.

Metodu ieħor huwa dak li tagħlaq għalihom f'kaxxa lill-flieles li jkunu morda b'dan id-dud u tippompja ġol kaxxa in-settiċida f'għamla ta' trab. Wara għaxar minuti itlaqhom fil-beraħ. Il-flieles li jiġu ikkurati b'dan il-mod jibqgħu għal ħafna sigħat imċajpra, iżda nies tas-sengħa jgħidu li b'dan il-metodu salvaw mhux inqas minn 98 fil-mjia mit-tjur li mardulhom.

L-AĦJAR INKUBATURI

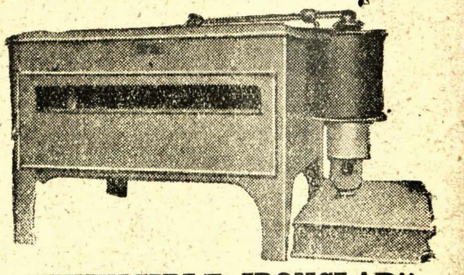

"INVINCIBLE IRONCLAD"

Tajbin għall-klima tagħna, ma jrabbux dwied, ma jistgħux jinħarqu, ma jixxaqqux u ma jitgħawġux. Tara l-fiieles ifaqqsu ġo fihom.

PREZZIJIET MILL-ORHOS:

Ta' 50 bajda £10 15s.
Ta' 100 ,, £13 15s.
Ta' 150 ,, £15 15s.

Jinxtraw minn għand:

CARDON TRADING AGENCY

Anġlu Mallia Junction "Cyclopes House"

— Birkirkara —